

VII.7033.59.2015.AMB

Pan
Jarosław Gowin
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Nauki
i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

Szanowny Panie Premierze

W związku prowadzonymi sprawami Rzecznik Praw Obywatelskich powziął wiadomość o istnieniu rozbieżnych interpretacji prawnych w zakresie skutków cofnięcia wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego oraz złożenia wniosku o jego umorzenie. **W ocenie Rzecznika z uwagi na potrzebę zagwarantowania pewności prawa w zakresie uprawnień habilitantów w postępowaniu awansowym, celowym jest uregulowanie wspomnianej problematyki wprost w ustawie z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki** (Dz. U. z 2016 r., poz. 882 ze zm.; dalej też jako: u.s.n.).

Celem postępowania habilitacyjnego jest podjęcie przez radę wydziału uchwały o nadaniu bądź odmowie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego. Choć postępowanie to inicjowane jest przez samego habilitanta, to zdarzyć się może, że nie będzie on zainteresowany w kontynuowaniu go. Wśród powodów żądania zakończenia postępowania habilitacyjnego wskazuje się, m.in. zły stan zdrowia habilitanta lub jego najbliższych, konieczność długotrwałego wyjazdu, brak środków na uzupełnienie badań, o które wnioskuje recenzent, przekonanie o braku obiektywizmu po stronie recenzentów, ocena, że na podstawie uzyskanych recenzji nie ma szansy na pozytywne zakończenie postępowania habilitacyjnego, ujawnienie wcześniej opublikowanych prac, w których uzyskano bardzo podobne wyniki (J. Kisielnicki, S. Piątek, *Umorzenie postępowania habilitacyjnego*, „Forum Akademickie” 2016, nr 7-8).

W świetle obowiązujących przepisów postępowanie w sprawie nadania stopnia naukowego może się toczyć jedynie na wniosek uprawnionego podmiotu i nie jest możliwym wszczęcie go z urzędu. Jednak problematyka skutków cofnięcia takiego wniosku lub złożenia wniosku o umorzenie postępowania habilitacyjnego, jak już była o tym mowa we wstępie, nie jest uregulowana wprost w przepisach ustawy o stopniach naukowych. W związku z tym, zgodnie z art. 29 ust. 1 u.s.n. w tym zakresie odpowiednie zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.; dalej też jako: k.p.a.). Kodeks postępowania administracyjnego w art. 105 przewiduje obligatoryjne i fakultatywne umorzenie postępowania. Obligatoryjne umorzenie postępowania opisane jest w art. 105 § 1 k.p.a. Zgodnie z nim w przypadku gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe w całości albo w części, organ administracji publicznej wydaje decyzję o umorzeniu postępowania odpowiednio w całości albo w części. Jeśli więc postępowanie z jakichś powodów było od początku lub stało się bezprzedmiotowe organ ma obowiązek umorzyć postępowanie. W literaturze podnosi się, że „cofnięcie wniosku o wszczęcie postępowania administracyjnego jest równoznaczne z brakiem żądania uprawnionego podmiotu do rozpoznania konkretnej sprawy administracyjnej, co oznacza, że przedmiot postępowania, oznaczony we wniosku, przestaje istnieć. Inaczej rzecz ujmując, z chwilą cofnięcia wniosku odpada jeden z koniecznych elementów sprawy administracyjnej (przedmiot), co obliguje organ do umorzenia postępowania (tzw. obiektywna konieczność umorzenia postępowania) na podstawie art. 105 § 1. Nie mają przy tym znaczenia przyczyny, dla których doszło do cofnięcia wniosku. Jeżeli zatem postępowanie może być wszczęte tylko na wniosek a strona, która ten wniosek złożyła rezygnuje z kontynuowania postępowania, to postępowanie podlega umorzeniu obligatoryjnemu, na podstawie art. 105 § 1” (M. Romańska, *Komentarz do art. 105 Kodeksu postępowania administracyjnego*, LEX/el.).

Mając na uwadze powyższe, a także uwzględniając fakt, że postępowanie o nadanie stopnia naukowego może toczyć się jedynie z urzędu, konsekwentnie należałoby uznać, że cofnięcie wniosku oznacza bezprzedmiotowość postępowania. Implikuje to obowiązek umorzenia przez organ postępowania. W tym przypadku nie mają znaczenia motywy tej decyzji czy też stopień zaawansowania toczącego się postępowania. Również względy interesu społecznego nie powinny mieć wpływu na ocenę zasadności umorzenia postępowania na tej podstawie. Podobne stanowisko zajęła w dniu 22 stycznia 2016 r. Komisja do spraw etyki w nauce (kopię tego pisma pozwalam sobie przesłać w załączeniu).

Niemniej sygnały napływające do Rzecznika wskazują, że niektóre rady wydziałów uznają, że cel ustawy o stopniach naukowych wyrażony w jej art. 18a sprzeciwia się zastosowaniu art. 105 § 1 k.p.a. W ich ocenie prowadziłyby to m.in. do kończenia

postępowań, mimo zaawansowanego etapu prac komisji habilitacyjnej oraz obchodzenia art. 21 ust. 3 u.s.n., który ogranicza czasowo możliwość ponownego złożenia wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego, w przypadku utrzymania w mocy uchwały w przedmiocie odmowy nadania stopnia doktora habilitowanego. Dlatego ewentualna możliwość umorzenia postępowania rozpatrywana jest w świetle art. 105 § 2 k.p.a.

Przepis ten stanowi, że organ administracji publicznej może umorzyć postępowanie, jeżeli wystąpi o to strona, na której żądanie postępowanie zostało wszczęte, a nie sprzeciwiają się temu inne strony oraz gdy nie jest to sprzeczne z interesem społecznym. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że opisane w tym przepisie umorzenie nie odnosi się do sytuacji, gdy strona postępowania wycofała wniosek oraz spraw, które toczy się mogą tylko z urzędu (M. Romańska, *Komentarz...*, *op.cit.*; J. Kisielnicki, S. Piątek, *Umorzenie postępowania habilitacyjnego*, „Forum Akademickie” 2016, nr 7-8.). **W związku z tym konsekwentnie należałoby przyjąć, że art. 105 § 2 k.p.a. mógłby być rozpatrywany jedynie w sytuacji, gdy strona zażądałaby umorzenia postępowania i jednocześnie nie cofnęła wniosku o wszczęcie.**

Niemniej niektóre rady wydziałów, stosując odpowiednio przepisy k.p.a., wydają rozstrzygnięcia w oparciu o art. 105 § 1 k.p.a., biorąc pod uwagę interes społeczny w kontynuowaniu postępowania. Zdarza się też, że wyłączają one zastosowanie art. 105 § 1 k.p.a. oraz modyfikują interpretację art. 105 § 2 k.p.a. Zarówno w przypadku cofnięcia wniosku, jak i żądania umorzenia postępowania, rady odmawiając umorzenia postępowania odwołują się do interesu społecznego, rozumianego jako kształcenie i promowanie kadr naukowych w celu prowadzenia badań. W ich ocenie, mimo że postępowanie awansowe inicjuje we własnym interesie habilitant, to toczy się ono także w interesie społecznym. Stanowisko doktryny nie jest w tej mierze jednolite. Niektórzy wskazują, że postępowanie toczy się w partykularnym interesie kandydata do stopnia (H. Izdebski, J. Zieliński, *Komentarz do art.18a ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym*, LEX/el.), inni zaś dostrzegają istnienie interesu społecznego rozumianego zarówno jako interes społeczności naukowej, jak i całego społeczeństwa (M. Sieniuc, *Cofnięcie wniosku w sprawie nadania stopnia naukowego a klauzula interesu społecznego w świetle ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2014, nr 6).

Pragnę zauważyć, że zasygnalizowany przeze mnie problem nie ma charakteru incydentalnego. Podaje się, że co roku około 120 postępowań zostaje przerwanych wskutek wniosku habilitanta, z czego w 20% rady wydziałów odmawiają umorzenia postępowania, wskazując na istnienie interesu społecznego (J. Kisielnicki, S. Piątek, *Umorzenie postępowania...*, *op.cit.*).

W związku z powyższym, działając w oparciu o art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o *Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2017 r., poz. 958), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do uregulowania sygnalizowanych kwestii w ustawie o stopniach naukowych. Będę wdzięczny za poinformowanie Rzecznika o zajętych w tej sprawie stanowisku.

Z poważaniem

Załącznik 1